

Eseu Originea si Dezvoltarea Limbii Romane

" A vorbi in limba in care gandesti, a gandi gandire nu se poate face decat numai intr-o limba - in cazul nostru a vorbi despre limba romana este ca o duminica. Frumusetea lucrurilor concrete nu poate fi exprimata decat in limba romana. Pentru mine iarba se numeste iarba, pentru mine arborele se numeste arbore, malul se numeste mal, iar norul se numeste nor. Ce patrie minunata este aceasta limba"

Nichita Stanescu

Cunoasterea temeinica a aparitiei si evolutiei poporului si limbii noastre constituie nu numai o indatorire patriotica, ci si un punct de plecare in studierea istoriei si literaturii.

Deoarece tematica lucrarii de fata va fi alcatuita in mare masura din subiecte de istoria literaturii, estetica, teorie si critica literara - toate acestea raportate la evolutia limbii artistice, ca mijloc specific de comunicare intre oameni, a contributiei unor scriitori reprezentativi si a unor personalitati culturale in formarea unei conceptii nationale despre rolul educativ si informativ al artei, precum si studierea unor opere de baza - accentul principal al acestor comentarii si sinteze literare va fi pus pe evolutia limbii artistice, ca mijloc elevat de exprimare a unor ganduri si simtaminte, referindu-ne doar tangential la elementele de istorie propriu-zisa.

Dar, cum inceputurile isi au uneori o origine comuna, nu vom putea evita interferenta dintre vocabular, fonetica, structura gramaticala, morfologie, sintaxa si istoria culturii - cunostintele de baza ale celorlalte discipline aferente formand doar un cadru pentru fixarea notiunilor generale.

in imbinarea lor, vom tine seama insa de faptul ca, uneori, aceleasi date de inceput despre originea si dezvoltarea limbii romane formeaza, simultan, obiectul de studiu al catorva materii, uneori intersectandu-se teritoriul de referinta, alteori neglijandu-se anumite date, considerandu-se ca ele au fost tratate la alte materii de studiu, dintre care numai o parte se fac in liceu, iar cele mai multe in Facultatea de Filologie.

incercand sa realizam un studiu accesibil si la zi al unor tendinte diverse, poate contradictorii, despre formarea limbii romane, trebuie sa aratam ca s-au manifestat mai multe directii, de exagerare a latinitatii si originii pure a limbii romane, pana la sustinerea scoaterii din vocabular a elementelor nelatine si neglijarea celor autohtone traco-dacice, determinata mai ales de lipsa mijloacelor de informare despre acestea si, in sfarsit, acordarea unui loc exagerat in evolutia limbii noastre a elementelor slave, afirmandu-se ca limba romana ar fi o limba slava de coloratura latina, ceea ce, evident, nu corespundea realitatii.

Restabilind adevarul, trebuie sa aratam ca limba romana este de origine latina, cu influenta dacica in vocabular, precum si din partea unor popoare invecinate, cu care am venit in contact de-a lungul veacurilor, ori mai indepartate, cum ar fi cel francez sau cel german, unde au studiat o parte dintre tinerii fii de boieri sau de carturari romani.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Din cele mai vechi timpuri, teritoriul patriei noastre a fost locuit de daci, un popor mandru si energic, cinstit si demn, cu o limba proprie, care a luptat eroic pentru independenta sa.

Atrasi de bogatiile dacilor, romanii au purtat in mai multe randuri razboaie de cucerire, cum ar fi cele din 101-102 si 105-106. In anul 106, Traian, imparatul romanilor, cucereste Dacia, iar Decebal, regele acestor luptatori eroici, isi gaseste moartea in cetatea de la Sarmisegetuza. Perioada care a urmat a fost de colonizare a Daciei si a durat pana in anul 271, cand romanii, din cauza navalirii popoarelor barbare, incep retragerea din Dacia, lasand Dunarea ca hotar natural intre ei si popoarele nomade.

Vorbind o limba avansata, statornicita in scris si cu reguli gramaticale bine stabilite, romanii impun pe acest teritoriu limba latina populara, atat ca fond principal lexical, cat si ca structura gramaticala.

Dar, urmarind evolutia istorica a formarii limbii romane, trebuie sa aratam ca influenta romana s-a manifestat pe cale economica si culturala, chiar inaintea celor doua razboaie de cucerire, prin penetrari de populatie pasnica in Dacia (meseriasi, negustori, constructori), care determinau populatia autohtona sa foloseasca anumiti termeni uzuali. Argumentul principal este romanizarea numelui lui Decebal: "Decebalus per Scorilo" - care este primul text ce s-a pastrat dinaintea cuceririi Daciei de catre romani, intr-o inscriptie straveche. Provinciile dacice au fost stapanite de romani 165 de ani, adica intre 106-271, impunandu-se o latina populara si unitara, atestata de cele peste trei mii de inscriptii romane, descoperite pe intregul teritoriu al patriei noastre, precum si de paginile de istorie scrise artistic in piatra, pe Columna lui Traian.

Romanizarea dacilor s-a datorat unor factori favorabili, ca: executarea serviciului militar de catre tineri daci in garnizoane romane si, deci, folosirea unei limbi comune; casatoria intre fetele autohtone si soldatii romani, care au primit, dupa razboi, pamant pe teritoriul Daciei si formarea unor familii mixte, ca leagan al noii limbi; raspandirea crestinismului inaintea influentei slave; superioritatea culturala, economica si tehnica a poporului roman, care s-a impus prin modul sau de viata si munca.

Astfel ca vocabularul de baza si structura gramaticala ale limbii romane nou formate sunt, in mare masura, de factura latina. S-au pastrat numerosi termeni referitori la munca, asezare, agricultura, negot ca: sat, a ara, a semana, grau, secara, argint, sare, cal, vie, poama etc. in Dacia felix, adica Dacia cea fericita, procesul de romanizare continua si dupa parasirea oficiala, de catre imparatul Aurelian, in anul 271, prin generalizarea treptata a limbii latine populare pe teritoriul dacilor liberi, inca neromanizati (din zona Transilvaniei si a Moldovei).

Se pune intrebarea: ce s-a intamplat cu limba dacica, mai ales ca nu avem argumente scrise? Din contopirea elementului etnic de baza, reprezentat de daco-geti, cu cel roman, s-a constituit populatia romana, de limba latina populara, iar cuvintele dacice au fost conservate in noua limba comuna. Substratul dac a putut fi identificat prin comparatia limbii romane cu cea a dialectelor care se vorbesc in nordul si sudul Dunarii, avand ca nucleu vechiul teritoriu al Daciei, prin alegerea

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

termenilor comuni. Astfel au fost gasite peste doua sute de cuvinte socotite dacice si numeroase nume proprii, intre care amintim: abur, brazda, brad, caciula, catun, copil, copac, ghimpe, groapa, grumaz, mal, manz, mos, vatra etc, iar ca nume proprii: Arges, Cris, Dunare, Motru, Olt, Prut, Somes, Timis, Tisa s.a.

Situatii asemanatoare au avut loc si cu alte popoare, care au facut parte din marele imperiu roman, si care au ramas ca popoare surori, din familia limbilor romanice, care cuprinde: romana, franceza, italiana, spaniola, portugheza, provensala si altele.

Dacoromana a devenit limba romana de azi. In cadrul unei limbi initiale, au avut loc alte subdiviziuni, numite dialecte, care sunt: dacoromana - vorbita aproximativ pe teritoriul patriei noastre de azi, in Republica Moldova si in satele romanesti din diaspora: America, Argentina, in unele tari latino-americe; aromana - vorbita in Macedonia; meglenoromana - vorbita in zona de nord a Greciei, in provincia Meglenia; istroromana - vorbita in apropierea Marii Adriatice, in peninsula Istria, aproape disparuta azi ca dialect distinct. Dintre aceste dialecte cel mai viabil a fost dacoromana.

Subdiviziunile limbii romane se numesc graiuri: muntean, moldovean, maramuresan, crisan, banatean, care au, in interiorul lor, subgraiuri: vrancean, oltean etc. Oamenii care vorbesc aceeasi limba se inteleg intre ei, deoarece diferentierile de graiuri sunt mici, iar majoritatea folosesc limba literara corecta, tendinta fiind de uniformizare prin cultura.

De-a lungul timpului, romanii au venit in contact si cu alte popoare, care au influentat in sa mai putin limba romana, deja consolidata.

Asa, de exemplu, o influenta mai mare a avut-o limba slava, vorbita de vecinii nostri rusi si bulgari, manifestata atat in cancelariile domnesti, cat si in literatura bisericeasca, in perioada aceea folosindu-se cu predilectie alfabetul chirilic (inventat de calugarul bulgar Chirii). Daca, in privinta vocabularului, influenta slava s-a exercitat prin cuvinte: baba, cocos, deal, prieten, sfant, soroc, tinta, Dambovita, Ramnicu Valcea, Ramnicu Sarat etc, in ceea ce priveste structura gramaticala, limba slava nu a mai putut avea un rol prea mare, desi s-a resimtit in folosirea vocativului feminin in o sau in reactualizarea genului neutru.

Cuvinte uzuale am imprumutat si din limba turca, pe vremea stapanirii otomane, venind intr-un contact mai indelungat cu ei, ori prin faptul ca o parte dintre tinerii romani (ca Dimitre Cantemir) au studiat o vreme la Constantinopol. De origine turca sunt cuvinte ca: pasa, vizir, aga, zapciu, baclava, cataif, iahnie, sarailie, iaurgiu, simigiu etc

intr-o perioada, domnitorii din tarile romane erau numiti de turci din randurile grecilor din Fanar, din Constantinopol (deoarece Coranul le interzicea turcilor sa invete limba popoarelor crestine), fapt ce a determinat unele influente grecesti in vocabular, prin cuvinte ca: mustata, papura, diac, trandafir, plapuma, zahar, hora, pravalie, zodie, zugrav, taifas. Cercetari mai adanci atesta in sa si o influenta greaca pe cale livresca, inca dinaintea (sau simultan) celei romane, mai ales in Dobrogea, prin relatii comerciale, ori prin studierea de catre tineret romani a culturii antice grecesti, sau pe cale bisericeasca, noi fiind crestini ortodocsi, adica de aceeasi credinta cu grecii. Toate aceste

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

influențele nu au mai fost însă așa de puternice și determinante, ca în cazul limbii latine, ele rămânând mai ales în vocabular.

O situație similară prezintă și limba maghiară, cu care românii din Ardeal au venit în contact, datorită unei îndelungate conviețuiri cu populația ungară. Dintre cuvintele maghiare amintim: a alcatui, a banui, a bantui, bir, mestesug, ramașag, vama, etc.

La fel, s-a aflat, inițial, și influența limbii germane (prin filiera austriacă ori din partea sasilor ardeleni). Ulterior însă, influența germană s-a manifestat prin cultură, după ce o serie de tineri reprezentativi (Mihai Eminescu, Titu Maiorescu, Ioan Slavici, Liviu Rebreanu) își fac studiile la licee nemțești, ori pe cele superioare la Viena și Berlin. Cuvinte de origine germană sunt: halta, lagar, sopron, surub și altele.

Influențe moderne au avut asupra limbii noastre: italiană, franceză, spaniolă fiind preferate neologismele din familia popoarelor romanice, ori engleză, prin introducerea unor termeni tehnici inexistenți în alte limbi.

Cu toate acestea, limba română rămâne ca una dintre cele mai statornice limbi romanice. Latinitatea limbii și poporului nostru a fost contestată-de-a lungul timpului, fie din lipsa unor argumente științifice, fie din motive politice, de aceea învățați, scriitori și oameni de cultură, au susținut cu înverșunare, de-a lungul timpului, unitatea, continuitatea și latinitatea limbii și poporului român, deși, după cum spune cronicarul, "începutul țărilor acestora și neamului moldovenesc și muntenesc și câți sunt în țările ungurești cu acest nume, români și până astăzi, de unde sunt și de ce semănă, de când și cum au descălecat aceste părți de pământ, a scris multă vreme la cumpăna au statut sufletul meu" (De neamul Moldovenilor, din ce țară au ieșit strămoșii lor). Grigore Ureche susține în cronică să ca: "Românii, câți se află lacuitori în țara Ungurească și la Ardeal și la Maramureș, de la un loc sunt cu moldovenii și toți de la Ram se trag." (Letopisetul țării Moldovei). Argumente esențiale în sprijinul aceleiași idei vor aduce mai târziu Constantin Cantacuzino și Dimitrie Cantemir.

Poetii Ion Heliade Rădulescu și Enachita Vacarescu scriu primele gramatici românești, în care un rol important este acordat originii latine a limbii noastre, respectiv: Observații sau bagari de seamă asupra regulilor și orânduirilor gramaticii românești, de Enachita Vacarescu și Gramatică Românească, de Ion Heliade Rădulescu. Patriotismul acestui mare poet merge până acolo încât exagerază, dând naștere curentului latinist, care cerea excluderea din vocabular a cuvintelor nelatine, exagerare continuată de corifeii școlii Ardelene, care susțineau îmbogățirea vocabularului cu neologisme luate numai din limbile romanice, propuneau o ortografie etimologică și cereau eliminarea elementelor nelatine din limba - idei, evident greșite, ușor demonstrat acum, când cunoaștem evoluția firească a limbii naționale și legăturile culturale cu alte popoare și civilizații ale lumii.

Un rol important în adoptarea alfabetului latin, în locul celui chirilic și în cunoașterea evoluției firești

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

a vocabularului limbii noastre, l-a avut criticul literar Titu Maiorescu, sustinator al ortografiei fonetice: " Punctul nostru de plecare in stabilirea alfabetului roman... a fost regula de a scrie sonorile romane cu litera latina corespunzatoare "... Sau: " Punctul nostru de plecare este acesta: fiecare cuvânt se scrie cum se pronunță... Acest principiu va da limbii romane o scriere simplă, ușoară, conformă atât cu ideile limbistice moderne, cât și cu cerințele pedagogice în școală. " (Din Raport citit la Academia Română asupra unui nou proiect de ortografie).

Deși fire artistică, romantică și poetică prin excelență, Mihai Eminescu acordă atenție și problemelor de limbă: "Da, de la Roma venim, scumpi și iubiti compatrioți - din Dacia Traian. Se cam stersese diploma noastră de nobilitate, limba însă am transmis-o din buchiile noastre ghebusite de bătrânețe în literele de aur ale limbilor surori. Cam degenerase arborele nostru genealogic cu câte o codită străină, dar îl vom curăți de toate uscăturile".

Oare cine a răspuns mai deplin și mai sensibil acestui nobil îndemn decât însuși

Luceafărul poeziei românești?

Dialogul despre originea și dezvoltarea limbii române continuă. Astfel, Constantin Noica, în *La ce bun limba română?* sau *Caietele lui Eminescu*, afirmă: "În spațiul românesc de astăzi, la Histria, de pildă, erau citite în manuscrise, fără indoială frumos copiate, presocraticii; sau dincoace de Dunăre, în spațiul geto-dacic și în centrele lor statale se făceau calendarele solare ceva mai rafinate sub raport științific și se practicau tehnici spirituale sau credințele care impresionau pe atât de luminații greci... " Cartea este o replică la studiul *Des principes des nationalités*, al lui Louis Joly, care afirmă: "La ce bun o limbă nouă ca limba română? Ce opere există în ea?". Constantin Noica îi răspunde: "Dar iubim și admirăm prea mult cei 1200 de ani de afirmare istorică franceză - în fond miracolul francez - ca să ne îngăduim, nu fără puțin ridicol, a ne lauda peste măsură cu cei 2500 de ani ai civilizației noastre... "2. LITERATURA POPULARĂ - PARTE INTEGRANTĂ A LITERATURII NATIONALE

" Cel dintâi drept al romanilor, cel mai izbitor, este în mod incontestabil limba lor. După ce multă vreme au disprețuit-o, sunt mandri de ea, și au dreptate. E adevăratul lor însemn de nobilitate... Se mandresc că au păstrat-o cu sfîntenie. Câtă perseverență, câtă tenacitate nu presupune o păstrare atât de bine păzită. "